

ZORGPARKEN ALS GESAMTKUNSTWERK

Elisabeth Floris en Marko Matic werken als **landschapsarchitect** en **architect** bij **IAA Architecten**, een bureau met circa 60 medewerkers en vestigingen in Amsterdam en Enschede. Het bureau is veelzijdig en werkt aan stedenbouwkundige opdrachten, woonhuiscomplexen, landschapsarchitectuur, interieuropdrachten en meer. Floris en Matic vertellen meer over een door de demografische ontwikkelingen steeds belangrijker wordend opdrachtenveld: zorgwoningen en zorgparken. Floris: 'We interpreteren zorgparken eigenlijk als een gesamtkunstwerk.'

Dat klinkt misschien wat hoogdravend', voegt Floris eraan toe. 'Maar het gaat werkelijk om de integrale aanpak bij dergelijke opdrachten. Je ziet nog wel eens dat iedere betrokkene vanuit zijn eigen hokje heel gedisciplineerd haar of zijn onderdeel wil optimaliseren. Dan kan de samenhang makkelijk verloren gaan. Ideaal gesproken zit je met de opdrachtgever vanaf het begin in een werkelijk open sfeer aan tafel. Door deze integrale aanpak wordt je gestimuleerd om alles in samenhang te bezien en te ontwikkelen: het gebouw, het landschap, het interieur, de visie van die zorginstelling op hoe de bewoners en de medewerkers zich kunnen ontplooiën. Een gebouw en de directe omgeving van het landschap dienen bij te dragen aan die visie.'

DEMENTERENDE OUDEREN

Door vanaf het begin met elkaar aan tafel te zitten kunnen architectuur en landschap met elkaar de dialoog aangaan, ziet Matic. 'Voor dementerende ouderen kan hierdoor de beleving van de verschillende seizoenen zowel binnen als buiten de gebouwen zo zicht- en tastbaar als mogelijk worden gemaakt. Het is ook heel praktisch gericht: hoe open of gesloten wens je de centrale entree? Hoe is de routing in het gebouw en naar buiten? Maar ook, hoe creëer je eigenheid en geborgenheid voor bewoners en medewerkers. Door vanaf het begin met opdrachtgever en de betrokken disciplines aan tafel te zitten kan er vanuit een gezamenlijk visie en doelstelling worden gewerkt. Voorwaarde van een integrale aanpak is openstaan voor de ideeën van anderen en uitwisseling met alle betrokkenen. Het wordt dan werkelijk co-creatie.'

BEILEN, DRENTHE

Een illustratief voorbeeld van de werkwijze van IAA is het Altingerhof Icare in Beilen, dat nu gebouwd wordt. Matic: 'Dat gaat om voorzieningen voor demente ouderen en ouderen met een lichamelijke beperking, waarbij we in competitie waren met een aantal andere bureaus. De ruimte op het gehele terrein was relatief beperkt. Sloop en plannen voor drielaagse nieuwbouw stonden gepland. Door eerst uit te zoomen en naar het landschap te kijken ontdekten we mooie landschappelijke kwaliteiten waaronder, gezonde bomen, een vijver en een parkje met aansluiting op de aangrenzende woonwijk. Daarnaast zijn dementerende ouderen gebaat bij zintuigelijk contact met de groene omgeving. Zowel vanuit het landschap als vanuit de bewoners gezien lag het voor de hand grondgebonden woningen te ontwerpen waarin de kwaliteiten van het landschap werden behouden en versterkt. Het resultaat is een ontwerp waarin alle woningen direct toegang hebben tot buiten: architectuur en landschap sluiten naadloos op elkaar aan. Omdat we de opgave niet alleen vanuit architectuur maar ook vanuit de wensen van bewoners en kwaliteit van het landschap

hebben benaderd, kwamen we met andere ruimtelijke oplossingen dan aanvankelijk beoogd. Ook de opdrachtgever zag dat onze oplossing voor iedereen meer zou opleveren Uiteindelijk hebben we de competitie gewonnen en de opdracht gekregen.'

AFTASTEN

'Soms ligt er een heel concrete opgave waar je in mee moet, maar soms is het goed om af te tasten of er ruimte is voor de vraag achter de vraag', voegt Floris toe. 'Misschien voelt dat in het begin, als oorspronkelijke zienswijzen en uitgangspunten worden bevestigd, als een hogere investering. Maar op de langere termijn kom je zo tot veel duurzamere projecten. Dat is ons inziens echt de kracht van integraal werken. Vanuit verschillende disciplines door hokjes en muren heen breken. En zo tot een gezamenlijk gedragen visie komen. Natuurlijk zijn wij ons ervan bewust dat zorg een complexe sector is, waar veel belangen spelen. Ook heel basale zaken, omdat het tevens om plekken gaat waar mensen wonen en werken en waar familie op bezoek komt. Wij willen iets neerzetten dat prettig voelt voor alle betrokkenen en dat duurzaam en flexibel is, terwijl

we de financiële haalbaarheid natuurlijk niet uit het oog verliezen.'

1 + 1 = 3

In de toekomst zullen gezien de vergrijzing steeds meer zorgcomplexen nodig zijn, allerlei verschillende typen. Matic: 'Dat kan alleen op een vruchtbare wijze tot stand komen als opdrachtgevers, bewoners, werknemers, de buurt en de architect vanaf het begin praten en nadenken over wat ieders verlangen en hoop is voor een zorgcomplex of zorgpark. Misschien zullen we bijvoorbeeld in de toekomst steeds vaker besluiten om bestaande gebouwen een tweede aanwending als zorgcomplex te geven. Door die open, integrale samenwerking kun je van 1 en 1 uiteindelijk 3 maken, in plaats van 2.'

'DEMENTERENDE OUDEREN ZIJN GEBAAKT BIJ CONTACT MET DE GROENE OMGEVING'

Wat was de belangrijkste les uit 2019

'Door gezamenlijk de kaders van een project op te stellen, ontstaat een breed gedragen integrale visie gezien vanuit elke discipline en gebruikers. Om deze tot stand te brengen en verder vorm te geven, is communicatie een van de belangrijkste aspecten, zowel intern als extern.'

Welk cijfer geef je 2019

'Een 8: er zijn veel stappen gemaakt om de onderlinge samenwerking tussen de verschillende disciplines binnen IAA Architecten nog beter te maken. Ook hebben we onze methodieken aangescherpt om tot een gedragen visie te komen, waarbij wij alle betrokken partijen een goede rol in het proces geven.'

Wat staat er op de agenda voor 2020

'Nog meer werken vanuit een samen ontwikkelde visie en vanuit daar de architectuur, het landschap en interieurarchitectuur vormgeven.'

Wat is je droom voor de toekomst

'Wij dromen van een mooie betere wereld. Waarin juist de

kwetsbare doelgroepen zoals ouderen een volwaardige leefomgeving krijgen. Niet vanuit de beperking maar juist vanuit de mogelijkheden gedacht.'